

До Господин Председателя доц. Д-р Янаки Стоилов

На научно жури по професионално направление:
3.6 Право (История на българската държава и право),
назначено със Заповед РД 38-394/22.03.2017 г. на Ректора на СУ

С Т А Н О В И Щ Е

На проф. Д-р Димитрина Антонова Милкова

Относно научна дисертация на докторантката АЛЕКСАНДРА
ЕВГЕНИЕВА АЙТОВА на тема “ОСНОВНИ ПРАВА И СВОБОДИ
НА ГРАЖДАНИТЕ СПОРЕД ТЪРНОВСКАТА КОНСТИТУЦИЯ
/1879- 1912 /“

Уважаеми колеги ,

Още със своето възникване правото се осмисляло, освен всичко друго, и като могъщ духовен феномен. Основната парадигма на правното познание и до днес е, че човекът е основна ценност на правото, негово основание и цел. А проблемът за основните права и свободи е най - важният израз на тази хуманитарна природа на правото. Днес обаче много нови обстоятелства и теденции на общественото развитие /технологичното развитие на обществото, появата на изкуствения интелект, нови философски

учения, проблемите със сигурността и много други/ все по-настоятелно поставят въпроса за преосмисляне на антропо-центристката парадигма в правното познание. Във връзка с това някои автори дори говорят за провал на идеята за правата на човека. Очевидно съвременните учени са много силно провокирани да търсят решение на тази дилема, но много силно се надявам, че въпреки всичко и в бъдеще ще се запази дълбоко хуманитарната същност на правото .

Но затова, освен всичко друго, е нужна дълбока хуманитарна нагласа на онези, които осмислят съвременните тенденции в бъдещото развитие на правото. И по повод на това ми е извънредно приятно да видя, че нашите най-млади учени като че ли притежават тази ценностна нагласа .

За мен важно достойнство на докторантката е, че насочва своето внимание да изследва /макар и в исторически план/, именно този най-важен аспект на хуманитарната природа на правото – основните права и свободи.

Друг млад колега вече в общата теория на правото – Симеон Гройсман, пък се оказва изкушен да изследва правото като морален феномен, сложното взаимопроникване между правото и морала. Признавам, че тези знаци в нагласата на нашите млади учени дълбоко ме удовлетворяват.

Вярно е, че изследването на Търновската конституция е изкушавала доста автори в нашата историография. Но дисертацията на Александра Айтова е първото цялостно и задълбочено правно изследване на тази много важна част от нея – основните права и свободи на гражданите. Прави чест на автора добросъвестното й отношение към историческото наследство по темата, както и стремежът и да привнесе свои по-различни виждания и идеи в изследването на тези проблеми. В този смисъл определени научни приноси се съдържат в любопитните разсъждения на докторантката относно материята на политическото сдружаване – както в законодателен, така и в практико-приложен план.

Интересни и нови изводи прави също така и относно правната регламентация и реализацията на религиозните права и свободи, материята за смесените бракове при уреждането и реализацията на смесените бракове. Научни приноси има и в разсъжденията на авторката относно класификацията на основните права и свободи. Прави впечатление опитът й да направи самостоятелна квалификация на тези права и свободи. Определено достойнство на дисертантката е, че тя показва достатъчно научна зрялост да се еманципира от съвременните виждания по тази проблематика и да изследва нещата в тогавашния исторически контекст на общественото и правно развитие на България.

Любопитни са разсъжденията на докторантката и в частта на сравнително-правните изследвания по въпросите, които изследва, а също така и изводите й относно източниците на Търновската конституция и по-

специално Наместническият устав на Сърбия /1869/ и Румънската конституция /1866 г./.

Доколкото материята относно основните права и свободи е важна част от теорията на конституционното право, добре би било да се задълбочи именно теоретичното им осмисляне. За съжаление на някои места авторката се плъзга повече към описателното изложение на нещата.

Категорично можем да се съгласим с извода на Александра Айтова, че “в развитието на модерния балкански конституционализъм от 19 в. материята за основните права и свободи според Търновската конституция е най-демократичната”. Но заедно с това, както правилно отбелязва докторантката, още тогава започва и разминаването между закрепеното в Търновската конституция и законодателното развитие на материята в последвалите я нормативни актове, а още повече в тяхната реализация.

В заключение; дисертационният труд на Александра Айтова представлява задълбочено научно изследване, което отговаря на всички изисквания на Закона за развитието на научния състав и легитимира автора ѝ като творческа личност, като надежден млад учен, който дава много сериозна заявка, че ще се впише с достойнство в нашата научна юридическа общност.

И още нещо, което непременно искам да подчертая. Аз съм много респектирана от куража и борбеността на дисертантката. През всичките тези години тя показва, че може да се справя успешно с всички пречки и неблагоприятни обстоятелства, които трябваше да преодолява и които биха сломили духа на много други в нейното положение.

Въз основа на всичко казано до тук с дълбоко убеждение в творческите възможности на докторантката предлагам на научното жури да даде на Александра Евгениева Айтова образователната и научна степен “доктор” по професионално направление 3.6 Право / История на българската държава и право/.

14. 08. 2017 г.
гр. София

С уважение:
/проф. Д-р Димитрина Милкова/